„ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 55-lea 16 Pagini EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei 16 Pagini Nr. 86 Luni 28 Martie 1938

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE LA „VESELIA" „UNIVERSUL COPIILOR" ȘI AL TINERETULUI" ZIARUL CĂLĂTORIILOR Câte 220 Lei pentru 12 luni în țară

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25

CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

DIRECTOR: STELIAN POPESCU

ARMAMENTELE ȘI FURNITURILE MILITARE

In circulara ministerului apărării naționale adresată tuturor furnizorilor armatei, li s'a adus la cunoștință că pe viitor toate comenzile în țară, de armament, materiale, aprovizionări de orice fel ce interesează aeronautica, marina, să fie tratate direct cu fabricanții, industriașii sau producătorii, excluzându-se intermediarii.

In aceeași circulară se spune că sunt interzise comisioanele și șperțurile oferite de furnizori, în legătură cu comenzile ce au de efectuat funcționarilor, sau persoanelor interesate, ce fac parte din comisiunile de recepție, iar în caz de abateri, ministerul apărării naționale va rezilia contractele în chestiune.

Aceste măsuri au fost impuse de interesele superioare ale apărării naționale, ca și de comandamentele unei administrații corecte și ordonate, care are nevoe de control și răspundere în ce privește întrebuințarea banului public și procurarea materialelor de orice fel tuturor armelor.

Intr'o vastă anchetă ce s'a făcut acum câțiva ani de comisiunea internațională interparlamentară asupra armamentelor, industriei de război, dezvoltării aeronauticei, gazelor toxice, aparatelor moderne ce sunt necesare serviciilor speciale ale armatei, ca și asupra condițiilor în care se fac comenzile militare, s'a constatat că din cauza concurenței neleale dintre conducătorii uzinelor și fabricelor producătoare de armament și materiale de război, a intermediarilor, ca și a sistemului practicat aproape pretutindeni, bazat pe comisioane și suspecte cointerestări, și complicități cu însăși organele însărcinate să recepționeze comenzile efectuate și să controleze dacă ele corespund condițiilor prevăzute în contracte și în caete de sarcini, statele suportă cheltueli suplimentare considerabile.

Experții consultați de către acea comisiune internațională au ajuns la concluzia următoare: țările mici, care n'au industrie proprie de război și deci sunt tributare celor care dispun de materii prime și de o mare industrie de război, sunt condamnate să cheltuească mai mult pentru armament, acceptând de multe ori condiții grele, din cauza împrejurărilor internaționale, prețuri mai mari de cât cele reale din cauza cortegiului de comisioane, bacșișuri grase ,a intermediarilor și a sistemului defectuos de recepție.

Situația unei țări tributară străinătății în procurarea armamentelor și a materialelor de război a fost clar definită într'un memoriu ce l-a adresat acum câțiva ani, la Geneva, comisiunei pregătitoare a conferinței dezarmării, guvernul grec.

In acest memoriu se spune că o țară săracă în materii prime, fiind obligată să importe tot, sau aproape tot, ceeace reclamă apărarea teritoriului său, este supusă jocului prețurilor dictate de marile industrii de război.

Cu atât mai mult se impun luarea măsurilor severe pentru înlăturarea intermediarilor și a sistemului condamnabil al șperțurilor, în furniturile ce interesează apărarea națională, fie că e vorba de comenzi în străinătate, fie că e vorba de comenzi în interior.

Țara face orice sacrificii pentru asigurarea unei cât mai bune organizări a forțelor armate ca și pentru procurarea armamentului și materialului de război modern, dar ea nu poate să suporte sarcini prea mari din cauza practicei unor sisteme condamnabile.

De aceea măsurile luate de d. general Antonescu, ministrul apărării naționale, cu privire la interzicerea intermediarilor, a comisioanelor și a șperțurilor, în materie de furnituri militare, corespund unor simțite nevoi de asanare și de reintronare a legalității.

Se pune însă, în prealabil, o chestiune:

Dacă d. ministru al apărării naționale a ajuns să ia aceste măsuri se dovedește că d-sa a avut în vedere numai ce s'a constatat de comisiile internaționale despre care s'a vorbit mai sus ,dar și ceeace s'a petrecut sau se petrece și la noi.

Or, dacă așa stau lucrurile, pentru ca jaful să înceteze, nu este de ajuns ca să se dea azi ordine spre a se opri în viitor jaful. Este absolută nevoie ca acei cari se presupun a fi culpabili să fie cercetați cu cea din urmă severitate și pedepsiți fără milă, pentru ca exemplul dat cu ei să poată înspăimânta pe oricine ar mai fi ispitit în viitor să săvârșească asemenea fapte.

———oox●xoo———

Comandanții marinei franceze

La 21 Martie, vice-amiralul Gensoul (sus) a fost numit comandant suprem al escadrei din Atlantic, iar vice-amiralul Ollive, comandantul suprem al escadrei din Mediterana.

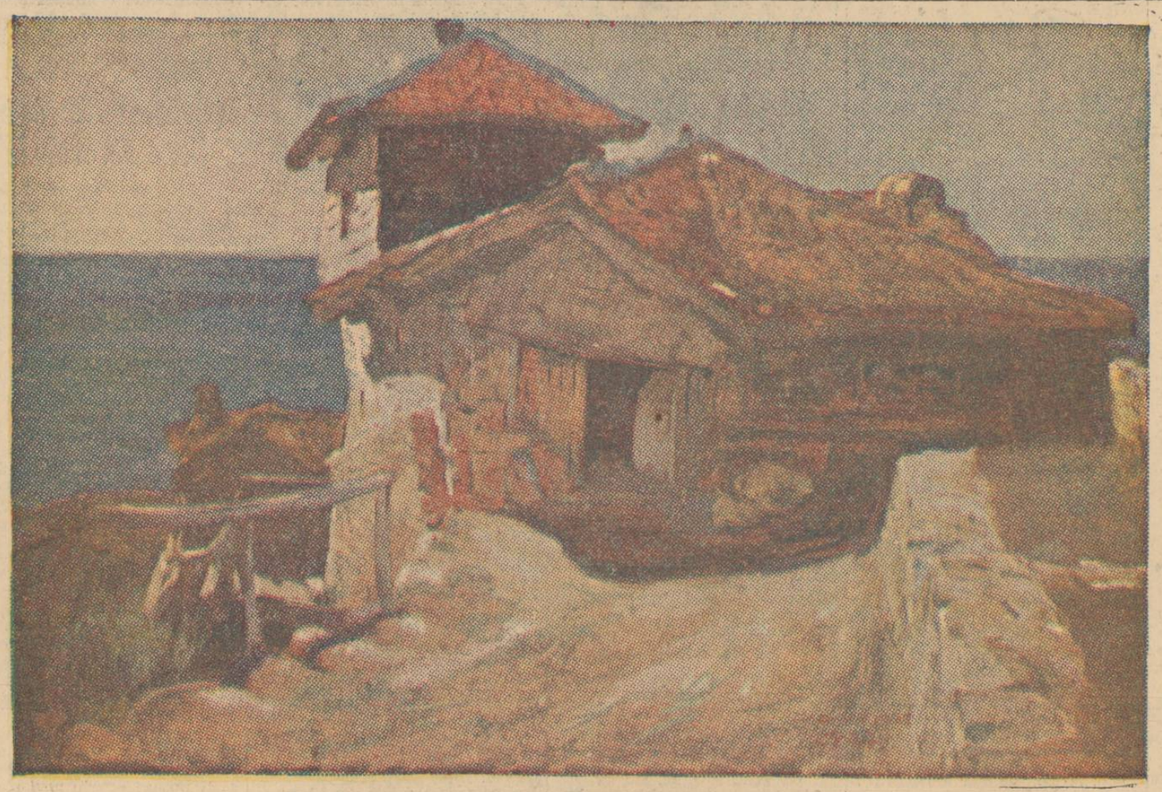

SEVERIN

PALATUL REGAL BALCIC

CENACLUL ARTIȘTILOR

Cuvântarea d-lui Chamberlain

Declarațiile atât de așteptate ale d-lui Chamberlain, în ședința de Joi a Camerei Comunelor, nu aduc precizări neașteptate. Primul ministru britanic merge atât de departe cât poate merge un prim-ministru britanic și desigur, mai departe decât toți înaintașii săi. Cuvântarea sa este dovada că guvernul englez apreciază la adevărata ei valoare gravitatea situației internaționale de astăzi și definește atitudinea Marei Britanii în Europa, cu toată preciziunea, pe care i-o îngăduie pe deoparte interesele universale ale țării lui, pe de altă parte structura atât de complexă a unui imens imperiu, compus din dominioane, colonii și țări de mandat, cu năzuințe și preocupări așa de deosebite.

Pentru o formațiune politică atât de vastă ca imperiul britanic, obiectivul de căpetenie al politicii externe este pacea. Aceasta nu înseamnă însă că Marea Britanie dorește pacea cu orice preț și se teme de războiu. Ea va intra în războiu pentru îndeplinirea obligațiilor ei decurgând din tratate, pentru apărarea teritoriului și comunicațiilor britanice și — la nevoie — chiar în alte cazuri, dacă drepturile și libertățile britanice ar fi amenințate.

Dar, problema nu este de a face războiul, ci de a menține pacea în lume.

Care sunt soluțiile acestei probleme?

Societatea Națiunilor, în forma și cu mijloacele ei actuale, nu. D. Chamberlain crede în necesitatea reînvierii ei, dar în prezent ea nu poate sluji pacea în mod util, iar dacă ne-am gândi, spune primul ministru, să facem din securitatea colectivă o obligație numai pentru unele state ale Ligii, aceasta ar însemna o întoarcere la vechiul sistem al alianțelor.

A doua soluție este înarmarea Marei Britanii. In acest scop, programul militar englez va fi sporit, în deosebi în ce privește forțele aeriene și apărarea antiaeriană.

In al treilea rând, Marea Britanie își va respecta obligațiile contractate față de anumite țări și va apăra Franța și Belgia, în caz de agresiune neprovocată, precum își va îndeplini îndatoririle ei de aliată față de Portugalia, Irak și Egipt.

Acestea rămân liniile mari ale politicii externe engleze. Ele erau deja cunoscute. In acest cadru, d. Chamberlain examinează problemele concrete, care sunt puse guvernului englez de situația din Mediterana și din Europa Centrală, după Anschluss.

In ce privește problemele Mediteranei, primul-ministru britanic declară că guvernul va continua politica de neintervenție în Spania și că negocierile italo-engleze au făcut progrese îmbucurătoare. Este interesantă în această privință preciziunea d-lui Chamberlain că „este important ca guvernul italian să repete declarația că nu urmărește nici un plan politic, teritorial sau economic în Spania sau în Baleare", căci ne lasă să întrevedem că viitorul acord anglo-italian va fi un schimb de asigurări între Roma și Londra, un „gentlemen's agreement" lărgit.

Declarațiile d-lui Chamberlain, în ce privește Cehoslovacia sunt mult mai nuanțate: Marea Britanie ar putea fi silită să recurgă la arme, în baza pactului Societății Națiunilor, în cazul când recursul la războiu ar fi necesar, după aprecierea ei. Acesta poate fi cazul Cehoslovaciei. Guvernul britanic nu-și poate lua însă față de această țară obligații automatice de aliantă, nefiind în joc teritorii sau interese vitale ale imperiului britanic.

Putea să extindă guvernul britanic obligațiile sale față de Franța la apărarea independenței și integrității cehoslovace în caz de agresiune, prin jocul pactului de asistență franco-cehoslovac? Nu, răspunde la această întrebare, d. Chamberlain. Interesele britanice nu sunt afectate de o agresiune contra Cehoslovaciei într'un mod atât de vital ca în Franța și Belgia. Marea Britanie nu poate deci da o garanție specială și automatică acestei țări. In act însă de asigurările date de Germania Cehoslovaciei, constată cu satisfacție că guvernul din Praga face demersuri concrete pentru a împlini cerințele minorității germane și își oferă concursul pentru rezolvarea chestiunilor, care ar putea provoca greutăți între Germania și Cehoslovacia.

Deprinși cu logica latină și cu automatismul obligațiilor juridice, pe noi declarațiile d-lui Chamberlain ne pot dezamăgi. Nouă ne scapă și caracterul universal al politicii britanice și empirismul oamenilor de stat englezi, pentru care Irakul poate fi motivul unui războiu general, dar o țară din Europa Centrală, nu.

Totuși, trebue recunoscut că discursul d-lui Chamberlain este un mare pas înainte. In fond, d-sa depășește limitele de până acum ale politicii externe britanice. Partizanii izolării din viața publică engleză își pot pune doliu. Frontiera intereselor britanice pe continent trece dincolo de Rin, unde era fixată până acum. Marea Britanie și Franța sunt puse pe picior de egalitate în ce privește securitatea lor. Este adevărat că guvernul englez se dă înapoi în fața unei garanții speciale de acordat Cehoslovaciei. Dar el dă un avertisment limpede Germaniei. Anglia preferă o înțelegere între Berlin și Praga, dar va fi și ea de față la dialogul germano-cehoslovac. Obligațiile ei militare rămân cele din pactul Ligii și din tratatul dela Locarno. Marea Britanie își rezervă libertatea de apreciere în eventualitatea unui atac contra Cehoslovaciei. Dar problema prezintă pentru ea un interes european și este strâns legată de alianța franco-engleză.

Nu trebuie uitat că pactul dintre Franța și Cehoslovacia este o anexă a pactului dela Locarno, care leagă Franța de Anglia, și că prin aceasta o agresiune contra Cehoslovaciei devine un caz special de agresiune contra Franței.

Ceiace trebuie reținut în primul rând din declarațiile d-lui Chamberlain este că criteriul unei intervenții britanice pe continent este „interesul vital" al Marei Britanii. Or, este un interes vital pentru politica și strategia engleză ca Franța să nu fie sdrobită, nu numai în cazul unei agresiuni directe, ci și în cazul unui conflict general provocat de jocul alianțelor ei. O asemenea interpretare este de sigur foarte aproape de gândurile neexprimate ale primului ministru englez. Nu este exclus ca aceste gânduri să găsească o expresie mai precisă în ziua când Franța va avea un guvern național puternic și trainic.

Bugetul general al statului a fost sporit cu 3.287.000.000 lei

Un nou regim de impuneri.—Rectificarea salariilor funcționarilor publici.—Sporuri pentru armament și agricultură

Bugetul general al statului pe exercițiul viitor 1938/39 fiind întocmit va fi prezentat în viitorul consiliu de miniștri de d. ministru al finanțelor Mircea Cancicov.

CIFRA BUGETULUI A FOST SPORITA

In expunerea de motive, care însoțește bugetul, se arată că azi ne găsim în situația de a trebui să pășim la sporirea cifrei bugetului cu 3.287.000.000 față de cel actual, apreciind că aproape jumătate din această sumă reprezintă rectificarea salariilor funcționarilor publici făcută în Decembrie anul trecut.

Se mai prevede un spor de 320 milioane pentru ministerul agriculturii, domeniilor și cooperației, unde anumite măsuri de reorganizare reclamă credite importante.

APARAREA NAȚIONALA

Un capitol important îl formează apărarea națională, al cărei departament primește pe lângă excedentul actualului buget, sporuri destul de simțitoare față de cifrele din trecut.

UN REGIM NOU DE IMPUNERI

Desigur că fixarea acestui plafon mai ridicat al bugetului viitor se reazămă pe considerente de ordin general superior, determinând și sporirea impunerilor, în felul cum arătam eri.

Toate nouile sporuri de impuneri sunt temeinic justificate și repartizate pe categorii și capitole, spre a se face o așezare cât mai armonioasă a impozitelor și a evita astfel nedreptățirea unei categorii sociale, fapt care ar putea da loc la o concurență neleală între diferite categorii sociale, ba chiar evaziuni fiscale.

Odată cu sporirea impozitelor directe cu doi la sută, se precizează că sporul de unu la sută la cifra de afaceri se va face prin sporirea acestui impozit dela 6 la 7 la sută și dela 3½ la 4½ la sută.

SALARIZAREA FUNCȚIONARILOR PUBLICI

In ce privește funcționarii publici, expunerea de motive stăruie mai mult asupra acestei categorii din punct de vedere al salarizării, acordându-se o solicitudine deosebită slujbașilor cu salarii mici.

Astfel, din sporirea progresivă până la 12 la sută a impozitelor de 4 și 8 la sută asupra salariilor funcționarilor publici și particulari, se prevede o cotă importantă pentru funcționarii publici cu salarii sub 4000 lei lunar și se acordă o subvenție simțitoare Casei generale de pensiuni a statului.

Aceasta nu înseamnă că este vorba de o armonizare a salariilor care ar reclama sacrificii mari, ci numai de sprijinul binemeritat ce se acordă micilor funcționari publici.

Axa Dunărea-Marea Neagră

de R. SEIȘANU

Flota de război germană și un mare proect economic european

După înfăptuirea unirei Austriei cu Germania, regimul internațional al Dunării fluviale a intrat într'o altă fază. Dunărea curge astăzi prin Germania dela izvorul ei până în apropiere de Bratislava, înglobând și porțiunea internațională dela Ulm în jos. Germania însă n'a fost recunoscută riverană prin tratate și convenții, ci numai „statele germane" respective — Bavaria și Würtenburg, — care însă fac parte integrantă din Reichul actual. Reamintim că Germania a înlăturat dispozițiile din tratate și convențiile încheiate după război, privitoare la regimul internațional al fluviilor din teritoriul său, așa că, în urma realizării Anschluss-ului, — Austria fiind integrată în Reich — a dispărut și jurisdicția comisiunei internaționale între Ulm și Bratislava.

Iată situația de fapt.

Pe de altă parte, guvernul Reich-ului a luat dispoziție zilele trecute, să înființeze o flotilă de război pe Dunăre.

Notăm că după tratatele de pace, atât Austriei, cât și Ungariei, li s'au interzis să dispună de vase de război, ci numai de vase de poliție cu un anumit armament și tonaj. Iată o situație nouă ce se va crea în Europa centrală din cauza „militarizării" Dunării germane.

In asemenea condiții regimul internațional al Dunării a suferit o profundă modificare față de cel de până eri stabilit de tratate și condiționat de statutul acestui fluviu ; iar constituirea unei flotile de război germane dunărene — care va putea dispune de unități numeroase și deci de un tonaj respectabil — nu poate să ne lase indiferenți.

Se va pune astfel, în curând, în discuție probleme de o importanță capitală pentru statele riverane ale Dunării și în special pentru România, ale cărei interese superioare economice și militare sunt strâns legate de această mare arteră fluvială și de ieșirea ei la Marea Neagră. Pe deoparte, se impune revizuirea actualului statut dunărean, în vederea stabilirii unui alt regim internațional, luându-se în seamă noua si-

(Continuare in pag. 2-a)

CRONICA ȘTIINȚIFICĂ

Telescopul de pe muntele Palomar

de prof. CHR. MUSCELEANU

Pentru cercetarea cerului s'au construit lunete și telescoape foarte costisitoare cu care s'a putut pătrunde până la depărtări de cinci sute de milioane de ani lumină. Americanii sunt astăzi posesorii a celei mai puternice lunete astronomice din lume. Această lunetă instalată la observatorul Yerkes, cu diametrul obiectivului de 1,02 metri, a fost turnată în Franța și lucrată apoi în America.

Tot americanii au instalat la *Passadena*, pe muntele *Wilson*, cel mai mare telescop cu diametrul oglinzii de 2,50 metri. Indicațiunile au fost date de marele astronom *George Hale*, care împreună cu savantul francez Deslandres au creat spectroheliografia.

In 1927 tot după proectul lui Hale s'a început construirea unui alt telescop cu adevărat gigantic. Acest telescop care abea în 1940 va fi pus în funcțiune are o oglindă cu diametrul de 5 metri.

Astronomul *I. A. Anderson* a fost însărcinat să găsească locul propriu pentru instalarea noului Observator. După cinci ani de cercetare și după multe consfătuiri și raoparte s'a ales muntele *Palomar*, cu o înălțime de *1700 metri*, la *72 km. la Nord* de orașul *San Diego* și la *144 km. de Passadena*.

In timp ce Anderson se ocupa de găsirea locului ,alți astrofizicieni căutau să precizeze materialul din care urma să se toarne această oglindă care trebuia să fie de o precizie desăvârșită. La început au ales cuarțul. După o muncă îndelungată s'a turnat o oglindă din cuarț, însă după răcire s'au observat o serie întreagă de crăpături care a făcut ca toată munca să fie de prisos. A trebuit atunci să se renunțe și să se recurgă la alte materiale. In cele din urmă în 1931 s'au fixat la sticla pyrex (boro-silicat) al cărui coeficient de dilatare este foarte mic.

Comanda a fost dată la uzinele *Corning* (New-York) care s'a pus pe lucru, începând cu turnarea de oglinzi mai mici, de 60 cm., 1,30 m., până la 3 m. Reușind cu discurile de 3 m. uzina a trecut la turnarea discului de 5 m. S'au folosit 65 tone pyrex, topind câte 4,5 tone în 24 ore, într'un cuptor a cărui temperatură era de 1575°. Grosimea discului la turnat a fost de 83 cm. și cantitatea de 40 tone care apoi s'a redus la 20 tone.

Forma în care s'a turnat această considerabilă massă de sticlă topită a fost făcută din ceramică și se sprijinea pe o platformă mobilă.

Răcirea s'a făcut treptat în timp de 11 luni. Această operație a fost din cele mai deficile pentru că cea mai mică greșeală făcea să apară bule de aer care ar fi compromis întreaga operație.

La 8 Dec. 1935 operația turnării și răcirii erau terminate. Un imens disc de sticlă brută a

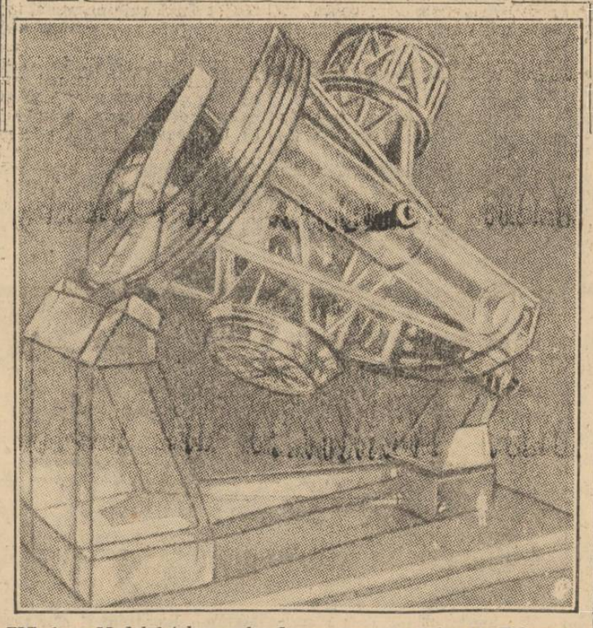

FIG. 1. — Modelul telescopului de pe muntele Palomar. Telescopul gata instalat va cântări 500 tone.

trecut în mâna opticienilor pentru a-i da curbura parabolică, a-l lustrui și a-l transforma apoi în oglindă.

Această operație s'a executat în laboratorul de optică al Institutului de Fizică aplicată din California. Seria întreagă de operațiuni migăloase și minuțioase nu se va termina de cât la sfârșitul anului 1939. După aceia se va aplica pe sticlă stratul reflector. Oglinzile obișnuite se fac prin depunerea unui strat de argint. Pentru acest telescop se va folosi însă aluminiu după un procedeu special, imaginat de prof. John Strong, din Institutul de Fizică.

Oglinda va fi gata în anul 1940 când se va monta într'un tub de 17 m. lungime și 6,60 m. diametru, cu distanța focală de 16,9 m.

Pentru obținerea imaginilor cât mai clare, d. Frank Rose de la Observatorul Yerkes, a calculat o serie de lentile speciale de corectare, care vor fi instalate odată cu oglinda cea mare. Pentru susținerea și manipularea acestui telescop, care la sfârșit va cântări 125.000 kg. se construește un sistem metalic de o deosebită preciziune și soliditate.

Așezarea telescopului va da mult de lucru deoarece trebue să se înlăture unele erori făcute la instalarea telescopului de pe muntele Wilson. In special o atenție deosebită se dă fundației, care trebue să fie așa fel făcută ca să nu aibă nici cea mai mică vibrație.

Mișcarea întregului aparat se va face cu un motor electric de un sfert de cal putere.

Cu acest gigantic instrument optic se pot obține imagini planetare la o scară mare și se va putea face în condițiuni cu mult mai bune ca până acum analiza spectroscopică a luminei trimisă de nebuloase.

Prin anexarea unui interferometru se va putea evalua mai exact diametrul stelelor și se va putea repera unele stele duble. Un amplificator foto-electric va face să se înregistreze cele mai slabe fascicole luminoase, fiind capabil să înregistreze radiațiunile unei lumânări așezată la o distanță de 4.000 km. Se vor mai instala dispozitive speciale pentru fotografierea cu plăci speciale pentru infraroșu, fabricate de Casa Kodak și un microfotometru cu ajutorul căruia se va putea obține curbele de energie din spectru.

Cu un diametru dublu de cât cel de pe muntele Wilson, cu acest telescop se va putea, spune d. P. Rousseau, înregistra radiațiunile de patru ori mai slabe și se va mări orizontul astronomic la 1 milion de ani lumină, iar spațiul cunoscut va fi de 8 ori mai mare ca cel de până acum.

Cu acest minunat aparat, în primul rând se va studia satelitul pământului care ne rezervă încă multe surprize, apoi planeta Marte și planetele din sistemul nostru planetar.

Dar acolo unde se așteaptă rezultate de o deosebită importanță este în astronomia stelară, putând să înregistreze până la două miliarde de stele și se va ajunge să se vadă stele de mărimea 23. Cu ochiul liber se pot vedea până la mărimea 6, iar cu telescopul de pe muntele Wilson, până la mărimea 21. In special stelele din Galaxia noastră se vor bucura de o deosebită atențiune, atât din punct de vedere fotometric cât și spectroscopic.

O chestiune care a preocupat mult, nu numai pe oamenii de știință, dar și pe filozofi, este expansiunea Universului, susținută de abatele Lemaitre și Eddington. Cu telescopul Palomar se va stabili definitiv dacă într'adevăr datele pe care se întemeiază acești savanți sunt rezul-

(Continuare in pag. 2-a)